

МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

**НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СППОО	Наименование
Професионално направление:	212	МУЗИКАЛНИ И СЦЕНИЧНИ ИЗКУСТВА
Професия:	212050	ТАНЦЬОР
Специалност:	2120501	БЪЛГАРСКИ ТАНЦИ

Утвърдена със Заповед № РД09-719/23.07.2021 г.,
изм. със Заповед № РД09-285/27.04.2022 г.

София, 2022 г.

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА:

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавния изпит по теория и практика на професията за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професия код **212050 „Танцьор”**, специалност **2120501 „Български танци”** от професионално направление код **212 „Музикални и сценични изкуства“** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл.6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции на обучаваните, изискващи се за придобиване трета степен на професионална квалификация по изучаваната професия и специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Държавният изпит по теория и практика на професията се провежда в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

1. За част по теория на професията:

- А. Формат и учебно съдържание
- Б. Критерии за оценяване

2. За част по практика на професията:

- А.Изисквания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
- Б. Критерии за оценяване.

III. ФОРМАТ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЪРЖАВНИТЕ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ:

1. Държавният изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация включва две части:

- а) **част по теория на професията** върху учебното съдържание от задължителната професионална подготовка;
- б) **част по практика на професията.**

2. Държавният изпит по **част теория на професията** е писмен и се провежда във формата на тест, съставен от три модула.

3. Времетраенето на изпита по **част теория на професията** е 4 (четири) астрономически часа, разпределени както следва: първи модул – 40 минути, втори модул – 80 минути, трети модул – 120 минути.

4. Тестовият комплект за писмен тест се съставя в училището от база данни с въпроси по темата, изтеглена в Министерството на образованието и науката на основание на чл. 3, ал. 2 от НАРЕДБА № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 03.12.2021 г.
5. Държавният изпит по **част практика на професията** се състои в изпълнение на индивидуално задание в съответствие с компетенциите за трета степен на професионална квалификация, на основание на НАРЕДБА № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.
6. Дейностите и задълженията на комисиите за подготовка, организиране и провеждане на изпитите и на директора са разписани в чл. 4 от НАРЕДБА № 1/19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г.
7. Съставът на комисиите за подготовка и оценяване на изпита - част по теория на професията и за провеждане и оценяване на изпита - част по практика на професията, се определя в съответствие с чл. 35, ал. 1 - 3 от ЗПОО.
8. Оценяването на писмените работи от изпита на част по теория на професията се извършва от комисията в съответствие с чл. 14 от НАРЕДБА № 1, от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, Обн. - ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г.
9. Държавният изпит по **част практика на професията** е публичен. Оценяването се извършва от комисията в съответствие с чл. 15 от НАРЕДБА № 1, от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, Обн. - ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г.
10. Оценка поставена от изпитните комисии за част по теория на професията и за част по практика на професията са окончателни и не подлежат на промяна.
11. В определеното в графика време и място за провеждане на държавния изпит - част по теория и част по практика на професията, учениците се явяват с документ за самоличност.

IV. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДЪРЖАВНИЯ ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ:

1. Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация се извършва в точки, както следва:
 - част по теория на професията – максимално 100 точки;
 - част по практика на професията – максимално 100 точки.
2. Всеки изпит се счита за успешно положен при успешното полагане на двете му части – част по теория на професията и част по практика на професията. Всяка част от изпита е успешно положена при постигане на 50 на сто от максималния брой точки.
3. Окончателната оценка се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се изчислява по формула: окончателната оценка в брой точки е равна на $0,5 \times$ получения брой точки от част по теория на професията + $0,5 \times$ получения брой точки от част по практика на професията.
4. Окончателната оценка от брой точки се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:
Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки x 0,06.

5. Окончателната оценка от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател, с точност до 0,01 и се определя, както следва:

а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател слаб;

б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател среден;

в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател добър;

г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател много добър;

д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател отличен.

V. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ:

Учебното съдържание за писмения изпит по теория на професията обхваща следните модули:

- Теория и методика на танца;
- История на танца

Тестът за писмения изпит по теория на професията се състои от три части:

А. Първи модул - включва **24 въпроса със затворен отговор** от учебното съдържание по дисциплините - теория и методика на танца и история на танца.

Всеки верен отговор носи по 1 точка. Максималният брой точки от първия модул на теста е **24 точки**.

Б. Втори модул – включва **18 задачи с отворен отговор**.

Задачите включват елементи от учебното съдържание по теория и методика на танца и история на танца.

Всеки въпрос носи при верен отговор по две точки. Максималният брой точки от втория модул на теста е **36 точки**.

В. Трети модул – въпрос за писмен отговор

Представява писмено развиване на разширен въпрос от 10 въпроса по учебно съдържание по теория на професията. Писмената работа е в обем до четири страници. Максималният брой точки от третия модул на теста е **40 точки**. Оценяването на работите се извършва въз основа на критериите, определени в Раздел V на програмата „Система за оценяване”, съобразно учебното съдържание към съответния въпрос.

Учебно съдържание по учебния предмет „Теория и методика на танца”, включено в първия и втория модул на теста:

1. Исторически сведения за български танцов фолклор.
2. Народни обичаи.
3. Игри с предрешване и детски игри.

4. Етнографски области.
5. Учебно – практическа работа.
6. Метод на преподаване на БНТ

Учебно съдържание по учебния предмет „История на танца”, включено в първия и втория модул на теста:

1. Творчество на изтъкнати български хореографи и педагози
2. История и репертоар на професионалните ансамбли в България
3. Създаване и развитие на специалност “Български танци” в училищата по изкуства.

Трети модул:

Въпрос №1. Български танцов фолклор

- Видове хора и игри 10 т.
- Външна форма на хората 10 т.

Въпрос № 2 Народни обичаи и мястото на танци в тях

- Ладуване 3 т.
- Бабинден 3 т.
- Еньовден 3 т.
- Русалийски игри 3 т.
- Лазаруване 4 т.
- Коледуване 4 т.

Въпрос № 3. Игри с предрешаване и детски игри

- Видове игри с предрешаване 5 т.
- Кукери 5 т.
- Сурвакари и джамали 5 т.
- Детски игри 5 т.

Въпрос № 4. Северняшка фолклорна област

- Граници, релеф и климат 2 т.
- Бит и поминък 2 т.
- Празнична система 5 т.
- Музикален фолклор 2 т.
- Носия 4 т.
- Стил, форма и характер на танците 5 т.

Въпрос № 5. Шопска фолклорна област

- Граници, релеф и климат 2 т.
- Бит и поминък 2 т.
- Празнична система 5 т.
- Музикален фолклор 2 т.
- Носия 4 т.
- Стил, форма и характер на танците 5 т.

Въпрос № 6. Тракийска фолклорна област

- Граници, релеф и климат 2 т.
- Бит и поминък 2 т.
- Празнична система 5 т.
- Музикален фолклор 2 т.
- Носия 4 т.
- Стил, форма и характер на танците 5 т.

Въпрос № 7. Родопска фолклорна област

- Граници, релеф и климат 2 т.
- Бит и поминък 2 т.
- Празнична система 5 т.
- Музикален фолклор 2 т.
- Носия 4 т.
- Стил, форма и характер на танците 5 т.

Въпрос № 8. Добруджанска фолклорна област

- Граници, релеф и климат 2 т.
- Бит и поминък 2 т.
- Празнична система 5 т.
- Музикален фолклор 2 т.
- Носия 4 т.
- Стил, форма и характер на танците 5 т.

Въпрос № 9. Пиринска Македония - фолклорна област

- Граници, релеф и климат 2 т.
- Бит и поминък 2 т.
- Празнична система 5 т.
- Музикален фолклор 2 т.
- Носия 4 т.
- Стил, форма и характер на танците 5 т.

Въпрос № 10. Учебно-практическа работа – екзерсис

- Видове, цел и задачи 10 т.
- Метод на провеждане 10 т.

Забележка: Разпределението на точките се отнася за критерия „Степен на обхващане на проблематиката“ – 20 т.

Критерии за оценяване на част по теория на професията:

№	Критерии за оценяване по теория на професията	Максимален брой точки
1.	Тест – първа част, двадесет и два въпроса със затворен отговор	24
2.	Тест – втора част, задачи с отворен отговор	36
3.	Тест – трета част, писмено развиване на въпрос	40

3.1	- степен на обхващане на проблематиката – 20 т.	
3.2	- познаване и владеење на терминологията – 8 т.	
3.3	- вярност на определенията и примерите – 8 т.	
3.4	- логична структура на изложението – 2 т.	
3.5	- граматически правилен език и стил – 2 т.	
	Общо:	100

Забележка: Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор с точност до 1.

VI. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ:

Всеки ученик трябва да изпълни следното в група:

I. Практическа работа – екзерсис:

А) станка- показване на техническото ниво, чрез система от упражнения и движения на тялото, точност при изпълнение на елементите на танцовите движения, релеф, пластичност, ритмичност, въртеливост и артистичност.

Б) среда – показване на техническото ниво, чрез система от упражнения и движения на тялото, точност при изпълнение на елементите на танцовите движения, релеф, пластичност, ритмичност, въртеливост и артистичност.

В) диагонали и манежи - показване на въртелива техника, ниво и овладяване на различни по сложност завъртания.

II. Танцувална част

А) Фолклорни образци - хора и игри от всички етнографски области на България- показване на ниво и овладяване на различните стилови характеристики.

Б) Сценични танци и/или фрагменти от тях, създадени от различни автори.

Критерии за оценяване на част по практика на професията и специалността:

№	Критерии за оценяване по практика на професията	Максимален брой точки
1.	Показват усвоения материал в УПР на станка	20

2.	Показват усвоения материал в УПР на среда	20
3.	Усъвършенстване на диагонали и манежи	10
4.	Техника и издръжливост на танцуване	10
5.	Ритмичност и артистично пресъздаване на характера	10
6.	Стилови белези и характер на изпълнение в танцувалната част	30
	Общо:	100

VII. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

Абрашев, Г. (2001) “Композиция и форми на танца“, Издателство „Наука и изкуство“, София

Дикова, М. (1962) „Български танци“, Издателство „Вулкан – 4“, София

Вакарелски, Хр. (1977) „Етнография на България“, Издателство „Наука и изкуство“

Вълков, Б., (1980) “Сборник Български фолклорни хора“, Комитет за култура, Център за художествена самодейност, София

Григоров, Б., (2008) “Кратка история на БНХ“, издателство Росна Китка, София

Цонев, Б. (1963) “Учебник по български народни хора“, том I – IV, Издателство „Медицина и Физкултура“, София

Джуджев, С. () “Българска народна хореография“, Издание на Министерство на народното просвещение, София

Петров, К. (2012) „Приносът на българските хореографи за сценичното пресъздаване на народните танци (1951-2001 година)“, Издателство „Славена“, Варна

Петров, К. (2015) „Приносът на българските хореографи за сценичното пресъздаване на народните танци (втора част)“, Издателство „Славена“, Варна

Петров, К. (2008) „Български народни танци от Северозападна и средна северна България“, Издателство „Славена“, Варна

Петров, К. (1993) „Български народни танци от Североизточна България: Добруджа“ Издателство „Просвета“, София

Петров, К. (1995) „Български народни танци от Тракия“, Издателство „Просвета“, София

Петров, К. „Български народни танци от Средна Западна България“, Издателство „Славена“

Петров, К. (2008) „Български народни танци от Югозападна България: Пирин“, Издателство „Славена“, Варна

Илиева, А. (1978) „Народни танци от Средногорието“, Издателство на Българската академия на науките – София

Кацарова - Кукудова, Р. (1995) „Български танцов фолклор, Издателство „Наука и Изкуство“, София

Янакиев, Й. (2000) „Български танцов екзерсис“, Университетско издателство в „Неофит Рилски“, Благоевград